

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA OMMAVIY AXBOROT VOSITALARINING FAOLIYATI

Namangan davlat pedagogika instituti

Falsafiy va tarixiy fanlar kafedrası

*katta o'qituvchisi **B.Tillayev***

Namangan davlat pedagogika instituti

Texnologik ta'lim yo'nalishi 1-bosqich talabasi

Dedaxanova Binonaoy Ikrom qizi

O'zbekiston Respublikasida ommaviy axborot vositalari davlat va jamiyat hayotining muhim tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. Ular fuqarolarning axborotga bo'lgan ehtiyojini qondirish, ijtimoiy muammolarni yoritish, davlat siyosatini tushuntirish va jamiyat fikrini shakllantirishda beqiyos o'rin tutadi. Mustaqillik yillarida ommaviy axborot vositalarining erkin faoliyat yuritishi uchun muhim qonunchilik bazasi shakllantirildi. Jumladan, ommaviy axborot vositalari to'g'risida, axborot erkinligi to'g'risida, jurnalistlik faoliyatini himoya qilishga doir qator qonunlar qabul qilindi. Bu hujjatlar orqali axborot olish, tarqatish va undan foydalanish erkinliklari mustahkamlandi.

O'zbekiston ommaviy axborot vositalari bozorida gazeta va jurnallar, televideniye va radioeshittirishlar, internet saytlar va axborot agentliklari faoliyat yuritadi. Mamlakatda davlatga qarashli va nodavlat axborot vositalari parallel tarzda mavjud bo'lib, ularning har biri jamiyat hayotida muhim axborot manbai sifatida xizmat qilmoqda. Mustaqillik yillarida yangi turdagi nashrlar, teleradiokanallar hamda internet jurnalistikasi shakllandi. Xususan, internet ommaviy axborot vositasi sifatida jadal rivojlanmoqda. Bugungi kunda ko'plab elektron nashrlar, ijtimoiy tarmoqlar va onlayn platformalar orqali aholiga yangiliklar yetkazilmoqda.

Ommaviy axborot vositalarining asosiy vazifalaridan biri bu jamiyatda ochiqlikni ta'minlash, davlat organlari faoliyati ustidan jamoatchilik nazoratini kuchaytirishdir. Shu bois, ommaviy axborot vositalari orqali korrupsiyaga qarshi kurash, inson huquqlari himoyasi, ekologik muammolar, ta'lim va sog'liqni saqlash tizimlaridagi kamchiliklar yoritilmoqda. Shuningdek, ular aholining huquqiy madaniyatini oshirish, sog'lom turmush tarzini targ'ib qilishda ham muhim rol o'ynaydi.

O'zbekiston Respublikasida so'z erkinligi va jurnalistlar huquqlarini ta'minlash yo'lida qator islohotlar amalga oshirilmoqda. Davlat rahbari tomonidan so'z erkinligini mustahkamlash, ochiq va shaffof jamiyat qurish bo'yicha qator tashabbuslar ilgari surilgan. Shu asosda jurnalistlar faoliyatini huquqiy himoya qilish, senzura va bosimlarning oldini olish maqsadida sud-huquq tizimi takomillashtirilmoqda. Bu esa

jurnalistlarning erkin fikr bildirishi, mustaqil tahlillar berishi uchun muhim zamin yaratmoqda.

Axborot texnologiyalarining rivojlanishi bilan birga ommaviy axborot vositalari yangi bosqichga ko'tarildi. Bugungi kunda raqamli jurnalistika, multimediali kontentlar, podkast va videobloglar ommalashmoqda. Ayniqsa, yoshlar orasida ijtimoiy tarmoqlar asosiy axborot manbai sifatida xizmat qilmoqda. Bu esa ommaviy axborot vositalari oldiga yangicha yondashuvlar, axborotni yetkazishning innovatsion shakllarini talab qilmoqda.

Shu bilan birga, axborot xavfsizligi va soxta yangiliklar muammosi dolzarb masalaga aylanmoqda. Davlat axborot makonini himoya qilish, yolg'on ma'lumotlar tarqalishining oldini olish uchun muayyan choralarni ko'rmoqda. Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi, Bosh prokuratura, Ichki ishlar vazirligi va boshqa tegishli idoralar bu borada monitoring olib boradi. O'z navbatida, jurnalistlar ham axborotni tayyorlash va tarqatishda mas'uliyatli bo'lishi, faktlarga asoslangan xabarlar berishi talab qilinadi.

Ommaviy axborot vositalari sohasida kadrlar tayyorlash masalasi ham dolzarb hisoblanadi. O'zbekiston milliy universiteti, Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti, OAV akademiyasi kabi oliy o'quv yurtlarida jurnalistika yo'nalishida mutaxassislar tayyorlanmoqda. Shuningdek, xorijiy tajriba asosida jurnalistlar malakasini oshirish, media savodxonligini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Yurtimizda xalqaro media tashkilotlar bilan hamkorlikda treninglar, seminarlar va amaliy mashg'ulotlar o'tkazilmoqda.

Mamlakatda so'nggi yillarda ochiqlik va shaffoflik siyosatining kuchaytirilishi ommaviy axborot vositalarining faoliyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Davlat idoralari faoliyatida matbuot kotiblarining joriy etilishi, jamoatchilik eshituvlarining tashkil qilinishi, axborot so'rovlariga tezkor javob berish tizimi ommaviy axborot vositalari uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Bu esa jurnalistlarga muhim axborot manbalariga tez va oson kirish imkonini beradi. Yana bir muhim jihat shundaki, O'zbekistonning xalqaro reytinglardagi o'rni ham yildan yilga yaxshilanmoqda. Jumladan, "Chegara bilmas muxbirlar" xalqaro tashkiloti tomonidan tuziladigan matbuot erkinligi indeksida O'zbekiston bir necha pog'ona yuqorilab bormoqda. Bu esa olib borilayotgan islohotlarning samarasidir. Ayniqsa, ommaviy axborot vositalarining ijtimoiy tarmoqlardagi faolligi oshib bormoqda. Facebook, Telegram, YouTube, Instagram kabi platformalarda O'zbekiston OAVlari o'z sahifalarini yuritmoqda, aholiga tezkor va ishonchli axborot yetkazmoqda. Ko'plab rasmiy idoralar ham ijtimoiy tarmoqlarda faol bo'lib, ularning faoliyatini jurnalistlar muntazam kuzatib borishmoqda.

Bugungi kunda O'zbekiston ommaviy axborot vositalari nafaqat milliy, balki xalqaro miqyosda ham o'z faoliyatini kengaytirmoqda. Chet eldagi muxbirlik

punktlari, xalqaro axborot agentliklari bilan hamkorliklar OAVlarimizning obro'sini oshirmoqda. Ayniqsa, xorijdagi o'zbekistonliklar hayoti, mamlakatimizdagi ijobiy o'zgarishlar va yangiliklar xorijiy auditoriyaga yetkazilmoqda.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmon va qarorlarida ommaviy axborot vositalarining jamiyat taraqqiyotidagi o'rni alohida e'tirof etilgan. Shu sababli, davlat tomonidan ularni qo'llab-quvvatlash, moddiy-texnik bazasini mustahkamlash, innovatsion texnologiyalar bilan ta'minlash bo'yicha izchil choralar ko'rilmogda. OAVlar uchun imtiyozli kreditlar, davlat granti asosida loyihalarni moliyalashtirish imkoniyatlari mavjud. Shuningdek, jurnalistlar faoliyatida yuzaga keladigan huquqiy muammolarni hal etish, ularni himoya qilish, kasbiy uyushmalar faoliyatini qo'llab-quvvatlash borasida ham aniq mexanizmlar ishlab chiqilmoqda. Bugungi kunda O'zbekiston jurnalistlari ijodiy uyushmalari, media-huquq markazlari, axborot erkinligini himoya qiluvchi nodavlat tashkilotlar faoliyat yuritmoqda.

Yakuniy xulosa qilib aytganda, O'zbekiston Respublikasida ommaviy axborot vositalarining faoliyati erkinlik, ochiqlik, shaffoflik va mas'uliyat tamoyillari asosida shakllanib bormoqda. Bu soha nafaqat jamiyatni axborot bilan ta'minlaydi, balki ijtimoiy-siyosiy jarayonlarning faol ishtirokchisiga aylanmoqda. Davlat va jamiyat o'rtasidagi axborot ko'prigi sifatida ommaviy axborot vositalari kelajakda ham o'z salohiyatini yanada kuchaytirishi shubhasiz.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – Toshkent: O'zbekiston, 2016. – 56 b.
2. Mirziyoyev Sh. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. Toshkent: O'zbekiston, 2017. – 48 b.
3. Mirziyoyev Sh. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. Toshkent: O'zbekiston, 2017. – 104 b.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi «O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida»gi PF-4947-son Farmoni // <https://lex.uz/docs/3107036>
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29-apreldagi «O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida»gi PF-5712-son Farmoni // <https://lex.uz/docs/4312785>
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 3 maydagi «Iqtidorli yoshlarni aniqlash va yuqori malakali kadrlar tayyorlashning uzluksiz tizimini tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida» gi PQ-4306-son Qarori. – Toshkent, 2019-yil 3-may. <https://lex.uz/docs/4320713>